

Експертний висновок
Міністерства фінансів України до законопроекту
згідно зі статтею 27 Бюджетного кодексу України

1. Назва законопроекту

Проект Закону України «Про економічний паспорт юного українця» (реєстр. № 6394-3 від 22.12.2021), внесений народними депутатами України Королевською Н. Ю., Солодом Ю. В. та іншими.

2. Завдання законопроекту

Законопроектом передбачено створення Кабінетом Міністрів України Фонду розвитку та підтримки дитинства (далі – Фонд), який має статус неприбуткової організації, функціонує та провадить діяльність виключно з метою накопичення державних внесків на користь учасників Фонду з подальшим управлінням активами, а також здійснює виплати учасникам Фонду.

До учасників Фонду відповідно до законопроекту відносяться:

1) дитина – особа, яка не досягла повноліття;
2) дитина, яка навчається за денною або дуальною формою здобуття освіти у закладах загальної середньої, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти, – до закінчення закладів освіти, але не довше ніж до досягнення нею 23 років;

3) особа із числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Джерелами формування активів Фонду пропонується визначити державні внески від рентних платежів за користування надрами для видобування корисних копалин загальнодержавного значення; фінансові внески та допомога від урядів, агентств та установ іноземних держав, міжнародних фінансових організацій; добровільні внески підприємств, установ, організацій України, фізичних осіб.

За рахунок активів Фонду пропонується надавати такі види державної підтримки:

1) повне покриття вартості медичних послуг і лікування всіх дітей до досягнення 18-річного віку;

2) повне покриття вартості перебування у дитячих закладах оздоровлення та відпочинку всіх дітей до досягнення 14-річного віку;

3) повне покриття витрат на здобуття позашкільної освіти для всіх дітей до досягнення 18-річного віку;

4) оплата 50 % вартості навчання дітей з багатодітних сімей, з сімей, які отримують допомогу відповідно до Закону України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям», дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, які зараховані на навчання за рахунок коштів фізичних і юридичних осіб, пільгових довгострокових кредитів для здобуття професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти, – до закінчення закладів освіти, але не довше ніж до досягнення ними 23 років;

5) придбання житла для дітей з багатодітних сімей, з сімей, які отримують допомогу відповідно до Закону України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям», дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та передача його у власність зазначеним дітям після досягнення 18-річного віку.

ДОКУМЕНТ СЕД Мінфін АСКОД

Сертифікат 58E2D9E7F900307B0400000021BE2F00202B8700

Підписувач Кава Олександр Степанович

Дійсний з 13.08.2020 0:00:00 по 12.08.2022 23:59:59

Міністерство фінансів України

06010-02-3/789 від 11.01.2022

Крім того, законопроектом пропонується внести зміни до Закону України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми», зокрема передбачити:

- допомогу при народженні дітей її на рівні 50 прожиткових мінімумів для дітей віком до шести років при народженні першої дитини, 70 і 120 прожиткових мінімумів при народженні другої і третьої дитини відповідно;

- допомогу по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, встановивши її гарантований розмір на рівні 50 % прожиткового мінімуму для дітей віком до шести років;

- гарантований розмір допомоги на дітей одиноким матерям на рівні не менше 50 % прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку з одночасним скасуванням додаткових умов отримання цієї допомоги.

Законопроектом передбачається, що система економічного паспорта юного українця та запропонована відповідна державна підтримка дітей запроваджується через 6 місяців з дня набрання чинності Законом.

3. Оцінка впливу на показники бюджетів

Реалізація положень проекту Закону має вплив на показники дохідної та видаткової частин бюджету, оскільки законопроект взаємопов'язаний із проектом Закону України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо державних внесків до системи економічного паспорта юного українця», (реєстр. № 6395-2 від 22.12.2021), внесеним народними депутатами України Королевською Н. Ю., Солодом Ю. В. та іншими (далі – законопроект 6395-2), яким пропонується запровадити сплату державних внесків до системи економічного паспорта юного українця за рахунок коштів спеціального фонду державного бюджету, зокрема надходжень певних відсотків рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин загальнодержавного значення (нафти, природного газу, газового конденсату, інших корисних копалин загальнодержавного значення та надр у межах континентального шельфу та/або виключної (морської) економічної зони України).

Також потребуватимуть додаткових бюджетних коштів запропоновані зміни до Закону України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» в частині допомоги при народженні дітей та по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, а також допомоги на дітей одиноким матерям.

Крім того, запропоновані законопроектом джерела формування активів Фонду можуть вплинути на розмір дефіциту державного бюджету, що матиме наслідком збільшення розміру державного боргу України.

4. Вартісна величина впливу на показники бюджетів

Оскільки законопроект 6394-3 взаємопов'язаний із законопроектом 6395-2, тому вартісна величина впливу на показники державного бюджету передбачатиме:

державний внесок до Фонду розвитку та підтримки дитинства у 2022 році становитиме 32,9 млрд грн за рахунок запропонованого розміру нормативу зарахувань рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин загальнодержавного значення до спеціального фонду державного бюджету. Водночас доходи загального фонду державного бюджету у 2022 році зменшаться на зазначений обсяг таких надходжень;

починаючи з 2023 року, 100 % відрахувань до державного бюджету рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин загальнодержавного значення (нафти, природного газу, газового конденсату, інших корисних копалин загальнодержавного значення та надр у межах континентального шельфу та/або виключної (морської) економічної зони України) зараховуватимуться до спеціального фонду державного бюджету. Втрати загального фонду державного бюджету в умовах 2023 року становитимуть 62,6 млрд гривень.

При цьому для реалізації положень законопроекту щодо повного покриття вартості перебування у дитячих закладах оздоровлення та відпочинку всіх дітей до досягнення 14-ти річного віку та забезпечення дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування житлом, необхідно щонайменше 100,0 млрд гривень.

Також законопроектом пропонується підвищити розмір допомоги при народженні дитини з 41 280 грн до 50 розмірів прожиткового мінімуму для дітей віком до шести років при народженні першої дитини, 70 розмірів прожиткового мінімуму – другої дитини, 120 розмірів прожиткового мінімуму – третьої і кожної наступної дитини, а також відновити надання допомоги по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку і виплачувати її у розмірі, що дорівнює різниці між прожитковим мінімумом, встановленим для працездатних осіб, та середньомісячним сукупним доходом сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні шість місяців, але не менше ніж 30 % прожиткового мінімуму для дітей віком до шести років.

За прогнозними розрахунками, для реалізації запропонованих змін необхідно вишукати додаткових бюджетних коштів у сумі 23,1 млрд грн, реальних джерел покриття яких не наведено.

5. Пропозиції щодо можливостей фінансового забезпечення у відповідному бюджетному періоді законопроекту у разі його прийняття

Реалізація положень законопроекту впливає на виконання закону про Державний бюджет України у поточному бюджетному періоді та потребуватиме внесення до нього змін, оскільки законопроектом передбачається, що він набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування, та вводиться в дію через шість місяців з дня набрання ним чинності.

6. Пропозиції щодо відповідності законам, що регулюють бюджетні відносини

Законопроект не узгоджується із законами, що регулюють бюджетні відносини оскільки:

1. Реалізація законопроекту матиме наслідком збільшення обсягу надходжень спеціального фонду держбюджету за рахунок зменшення обсягу доходів загального фонду держбюджету у поточному бюджетному періоді, що не узгоджується із принципом збалансованості бюджетної системи (стаття 7 Бюджетного кодексу України (далі – Кодекс), згідно з яким повноваження на здійснення витрат бюджету мають відповідати обсягу надходжень бюджету на відповідний бюджетний період, та не узгоджується із Законом України від 02.12.2021 № 1928-IX «Про Державний бюджет України на 2022 рік».

2. Розробниками законопроекту не дотримано вимог частини першої статті 27 Кодексу і частини третьої статті 91 Регламенту Верховної Ради України (Закон України від 10.02.2010 № 1861-VI) щодо надання фінансово-економічного обґрунтування і пропозицій змін до законодавчих актів щодо скорочення витрат бюджету та/або джерел додаткових надходжень бюджету для досягнення збалансованості бюджету та не дотримано вимог частини третьої статті 27 Кодексу щодо дати набрання чинності відповідними законами.

3. Законопроект взаємопов'язаний із законопроектом 6395-2, який Мінфін не підтримує.

4. Законопроектом пропонується запровадити сплату державних внесків до системи економічного паспорта юного українця за рахунок коштів спеціального фонду Державного бюджету України, зокрема надходжень рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин загальнодержавного значення (нафти, природного газу, газового конденсату, інших корисних копалин загальнодержавного значення та надр у межах континентального шельфу та/або виключної (морської) економічної зони України) (статті 1, 3, 15)

Вказані положення законопроекту щодо спецфонду держбюджету не належать до предмета регулювання галузевого законодавчого акта і не узгоджуються із нормами частини п'ятої статті 13 Кодексу, згідно з якими розподіл бюджету на загальний та спеціальний фонди, їх складові частини визначаються виключно цим Кодексом та законом про Державний бюджет України.

5. Положеннями законопроекту пропонується зараховувати кошти державного внеску на поточний рахунок Фонду, який відкривається центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів (частина друга статті 15 розділу IV).

Зазначене потребує уточнення з урахуванням норм Кодексу (частина перша статті 43) щодо розрахунково-касового обслуговування розпорядників і одержувачів бюджетних коштів, а також інших клієнтів, що передбачає відкриття рахунків в органах, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів, у встановленому законодавством порядку.

7. Пропозиції щодо доцільності прийняття законопроекту

Міністерство фінансів України не підтримує законопроект «Про економічний паспорт юного українця» (реєстр. № 6394-3 від 22.12.2021) як такий, що не узгоджується із законами, що регулюють бюджетні відносини.

Крім того, законопроектом пропонується за рахунок активів Фонду здійснювати повне покриття вартості медичних послуг і лікування всіх дітей до досягнення 18-річного віку, повне покриття вартості перебування у дитячих закладах оздоровлення та відпочинку всіх дітей до досягнення 14-річного віку, повне покриття витрат на здобуття позашкільної освіти для всіх дітей до досягнення 18-річного віку, оплату 50 % вартості навчання дітей з багатодітних сімей, з сімей, які отримують допомогу відповідно до Закону України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям», дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, які зараховані на навчання за рахунок

коштів фізичних і юридичних осіб, пільгових довгострокових кредитів для здобуття професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти – до закінчення закладів освіти, але не довше ніж до досягнення ними 23 років, придбання житла для дітей з багатодітних сімей, з сімей, які отримують допомогу відповідно до Закону України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям», дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та передача його у власність зазначеним дітям після досягнення 18-річного віку.

На сьогодні такі видатки фінансуються як за рахунок коштів державного бюджету, так і місцевих бюджетів (наприклад, оздоровлення дітей здійснюється з державного та місцевих бюджетів, позашкільні освіта – повноваження місцевих органів тощо), і спрямування на вказану мету коштів Фонду призведе як до подвоєння витрат, так і до порушення бюджетної системи та інших актів законодавства.

З метою недопущення такої ситуації мають бути внесені відповідні зміни до галузевих законів та Бюджетного кодексу України із переглядом джерел фінансування відповідних витрат.

Також законопроектом пропонується підвищити розмір допомоги при народженні дитини з 41 280 грн до 50 розмірів прожиткового мінімуму для дітей віком до шести років при народженні першої дитини, 70 розмірів прожиткового мінімуму – другої дитини, 120 розмірів прожиткового мінімуму – третьої і кожної наступної дитини, а також відновити надання допомоги по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку і виплачувати її у розмірі, що дорівнює різниці між прожитковим мінімумом, встановленим для працездатних осіб, та середньомісячним сукупним доходом сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні шість місяців, але не менше ніж 30 % прожиткового мінімуму для дітей віком до шести років.

За прогнозними розрахунками, для реалізації запропонованих змін необхідно вишукати додаткових бюджетних коштів у сумі 23,1 млрд грн, реальних джерел покриття яких не наведено.

Зауважуємо, що статтею 180 Сімейного кодексу України передбачено, що батьки зобов'язані утримувати дитину до досягнення нею повноліття. Держава лише матеріально і морально заохочує й підтримує материнство та батьківство.

На сьогодні актуальним є питання здійснення загальної оцінки досягнутих цілей та очікуваних соціально-економічних результатів від реалізації змін до законодавства щодо соціальної підтримки населення.

Так, значне збільшення допомоги при народженні дитини у 2011 році мало нетривалий ефект. Зокрема, у 2011 році в Україні народилося 502 595 дітей, у 2012 році – 520 705, у 2013 році – 503 657, у 2014 році – 465 882.

Запровадження з 01.09.2018 одноразової натуральної допомоги «пакунок малюка» з метою стимулювання народжуваності та покращення матеріального стану сімей з дітьми не призвело до зростання народжуваності. У 2018 році в Україні народилося 335 874 дітей, у 2019 році – 308 817, у 2020 році – 293 457.

Також необхідно реформувати систему надання державних допомог шляхом забезпечення надання державної підтримки виключно на адресних і

соціально справедливих засадах з урахуванням уніфікованих критеріїв обрахунку сукупного доходу сім'ї та її фінансово-майнового стану.

Конституційний Суд України своїм Рішенням від 26.12.2011 № 20-рп/2011 підкреслив, що одним з визначальних елементів у регулюванні суспільних відносин у соціальній сфері є додержання принципу пропорційності між соціальним захистом громадян та фінансовими можливостями держави. Згідно зі статтею 22 Загальної декларації прав людини розміри соціальних виплат і допомоги встановлюються з урахуванням фінансових можливостей держави.

Отже, вирішенню питання про підвищення розмірів допомоги при народженні дитини та відновлення надання допомоги по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку має передувати робота щодо оцінки очікуваних соціально-економічних результатів запровадження нових та підвищення розмірів існуючих соціальних виплат, а також модернізації напрямів соціального захисту населення.

**Заступник Міністра
фінансів України**

Олександр КАВА